

dr hab. Agata Nowakowska-Gumiela, prof. AM
Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy
dziedzina sztuki
dyscyplina artystyczna sztuki muzyczne

Bydgoszcz, 27. 11. 2024

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
dr Wojciecha Świętońskiego
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne**

Zlecniodawca recenzji

Zlecniodawcą recenzji jest Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie na podstawie pisma z dnia 2 lipca 2024 roku, sygnowanego przez Prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego. Funkcję recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Wojciechowi Świętońskiemu powierzono mi decyzją Rady Doskonałości Naukowej, działającej na podstawie art. 221 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) - pismo z dnia 5 czerwca 2024 roku. Dokumentację przewodową otrzymałam w formie elektronicznej.

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan dr Wojciech Świętoński ukończył studia magisterskie w 2008 roku w Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie (obecnym Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina) w klasie fortepianu prof. dr hab. Bronisławy Kawalli. W 2010 roku odbył staż artystyczny w zakresie artystycznego wykonawstwa muzyki kameralnej (UMFC), a następnie ukończył dwie edycje Podyplomowego Międzywydziałowego Studium Pieśni (UMFC, 2012 - 2013).

Stopień doktora sztuk muzycznych otrzymał w 2019 roku w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Autentyczność i głębia retoryki. Problematyka wykonawcza wybranych utworów solowych i kameralnych Pawła Łukaszewskiego w aspekcie kolorystyki i melodyki* (promotor: prof. dr hab. Aleksandra Nawe; recenzenci: prof. dr hab. Magdalena Blum, prof. dr hab. Gabriela Szendzielorz-Jungiewicz).

Od 2017 roku dr Wojciech Świętoński pracuje w UMFC w Warszawie, obecnie na stanowisku wykładowcy. Od wielu lat współpracuje z Filharmonią Narodową w zakresie koncertów edukacyjnych, przez kilka lat był także zatrudniony w Stowarzyszeniu Polskich Artystów Muzyków jako menedżer projektów.

Ocena autoreferatu

Autoreferat napisany jest bardzo skrupulatnie i rzeczowo. W pierwszych punktach Habilitant szczegółowo opisuje wszystkie etapy edukacji pianistycznej. Następnie przedstawia osiągnięcie

naukowo-artystyczne, które wybrał jako podstawę swojego procesu habilitacyjnego. Jest nim dwupłytowy album fonograficzny *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works*, opublikowany przez wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie – Chopin University Press (UMFC CD 192-193, 2022).

W kolejnych fragmentach pracy Autor przedstawia niezwykle ciekawą historię związaną z dotarciem do kompozycji Wisłockiego, opracowaniem utworów zachowanych i zrekonstruowaniem zaginionych. Poszczególne etapy tych prac sięgają kilkunastu lat wstecz, a wspomniane wydawnictwo fonograficzne jest zwieńczeniem wszechstronnych wysiłków Habilitanta. Od 2009 roku prezentował on i popularyzował twórczość fortepianową i kameralną Stanisława Wisłockiego na licznych koncertach, których opis stanowi dalszą część autoreferatu.

Kolejne ustępy dokumentu poświęcone są działalności koncertowej na różnych polach wraz z jej związłą charakterystyką. Prezentując swoje osiągnięcia Pianista skrupulatnie wymienia różnorodne koncerty okazjonalne i charakteryzuje działalność kameralną, propagując przede wszystkim muzykę polskich twórców współczesnych. Podkreśla swoje zainteresowanie odkrywaniem i prezentowaniem spuścizny kompozytorów zapomnianych, bądź niedocenionych.

Ostatnia część autoreferatu opisuje aktywność dydaktyczną, organizacyjną, popularizatorską, a także charytatywną i związaną z działaniami na rzecz osób niepełnosprawnych.

Autoreferat napisany jest bardzo rzetelnie i z kronikarską wręcz dbałością o szczegóły. Ten wszechstronny opis kreśli przed nami sylwetkę muzyka bardzo zaangażowanego, otwartego na różnorodność działań artystycznych oraz współpracę - zarówno z innymi muzykami, jak i szeroko pojętym światem kultury. Habilitant w wyważony sposób podkreśla wysoką wartość swoich dokonań, jednocześnie doceniając wszystkich, którzy przyczynili się do jego edukacji, rozwoju i sukcesów.

Opis osiągnięcia artystycznego

Szczególnym osiągnięciem, które dr Wojciech Świątoński wybrał jako podstawę procesu habilitacyjnego, jest dwupłytowy album fonograficzny:

Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works

opublikowany przez wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie – Chopin University Press (UMFC CD 192-193, 2022).

- Pierwsza płyta zawiera utwory na fortepian solo:

Stanisław Wisłocki (1921-1998)

D'apres Scarlatti na fortepian (1942)

1. *Presto*
2. *Pastorale – Canon Adagio*
3. *Allegro scherzando*

Mała suita na fortepian (1951)

4. *Legato – Moderato – Vivace – Tempo I*

Suita I na fortepian (1943)

5. Mazurek. *Dolce spirit*
6. Mazurek. *Tempo giusto*
7. Bajka. *Lento cantabile*
8. Ciuciubabka. *Vivo scherzando*

Suita II na fortepian (1943)

9. *Allegro ma non troppo*
10. *Tempo di Polka*
11. *Sostenuto con molto espressione*
12. *Tempo di Kujawiak*
13. *Tempo di Mazur*

Władysław Szpilman (1911-2000)

14. *Mazurka* (1940)

- Na drugiej płycie zarejestrowane są utwory kameralne Stanisława Wisłockiego:

Poematy do słów Iona Minulescu na głos i fortepian (1943/1944)

1. *Romanța celui ce s – a – ntors*
2. *Cântă un matelot...*
3. *Pastel de toamnă*
4. *Celei care pleacă*

Sonata F-dur na skrzypce i fortepian (1942)

5. I *Maestoso*
6. II *Fantazia – Prelud. Adagio*
7. III *Rondo – Krakowiak. Allegro vivace*

Partię wokálną wykonała Anna Mikołajczyk-Niewiedział (sopran), partię skrzypiec Marta Piotrowska, a nagranie zrealizował Andrzej Brzoska.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, iż Habilitant, zafascynowany twórczością Stanisława Wisłockiego, praktycznie do niedawna nieznaną, podjął się odczytania kompozycji z rękopisów i ich komputerowego przepisania. W autoreferacie opisuje historię związaną ze zdobyciem materiałów nutowych, a także rekonstrukcją niektórych zaginionych utworów (w tym zarejestrowanych na płycie pieśni). Równolegle ze stopniowym odtwarzaniem partytur, pianista prezentował utwory na blisko 40 koncertach w Polsce i za granicą.

Z opisów Habilitanta przebija autentyczny entuzjazm i zaangażowanie w podjęte dzieło artystyczne. Jak sam podsumowuje: „Moja wieloletnia praca nad kompozytorską twórczością Stanisława Wisłockiego jest nie tylko najważniejszym dziełem artystycznym, ale i, mogę tak stwierdzić z pełną odpowiedzialnością, dziełem mego dotychczasowego życia. Długie poszukiwania, mozolne odtwarzania i zapisywanie partytur, zajmujące próby rekonstrukcji zaginionych utworów, wreszcie długotrwały namysł i niezliczone eksperymentowanie podczas interpretacji zaowocowały albumem.”

Ocena osiągnięcia artystycznego

Ogólną wartość artystyczną zaprezentowanych albumów oceniam wysoko, niemniej jednak pozwoliłam sobie na bardzo drobne uwagi co do interpretacji kilku fragmentów.

D'apres Scarlatti na fortepian (1942)

1. *Presto*
2. *Pastorale – Canon Adagio*
3. *Allegro scherzando*

Album otwiera trzyczęściowy cykl, w oczywisty sposób nawiązujący do twórczości Domenico Scarlatti. W pierwszej części (*Presto*) Pianista zręcznie porusza się po figuracyjnych przebiegach melodycznych. W *Pastorale*, odwołującym się do tematu Sonaty d-moll K 9 i interesująco opracowanym imitacyjnie, brakowało mi nieco większej fantazji w prowadzeniu frazy. Melodyka oparta na powtarzalnych wartościach rytmicznych, brzmiała momentami statycznie - zastosowanie niuansów agogicznych tchnęłoby w nią więcej „życia”. Nie brakowało go za to w części trzeciej, *Allegro scherzando*, wykonanej z polotem i wdziękiem.

Mała suita na fortepian (*Legato – Moderato – Vivace – Tempo I*) jest utworem prostym fakturalnie i nie stawiającym zbyt wielu wyzwań wykonawczych. Zagrana jest bardzo interesująco, z dobrym wyczuciem kolorystyki dźwięku oraz zróżnicowaniem wyrazowym i artykulacyjnym poszczególnych ogniw cyklu.

Suita I na fortepian

Otwierający Suitę mazurek *Dolce spirit* niezwykle mnie ujął, zarówno jako kompozycja, jak i jej interpretacja. Pan Świętoński świetnie zbalansował prostotę, taneczność i wdźwięk, które charakteryzują tę miniaturę. W głównym temacie drugiego *Mazurka* oczekiwałam ciut więcej zadzierzystej energii, gdyż rysunek rytmiczno-melodyczny głównych motywów doskonale do tego inspirowe. Dzięki temu bardziej skonstrastowany byłby zarówno charakter poszczególnych części utworu, jak i całość cyklu. *Bajka* oparta jest na ostinato rytmicznym partii lewej ręki, na tle której wariacyjnie opracowaną narrację prowadzi ręka prawa. Rozważyłabym obranie nieco spokojniejszego tempa (zgodnie z sugestią wykonawczą *Lento cantabile*), które pozwoliłoby uniknąć zmiany zamierzonej monotonii lewej ręki przy pojawieniu się najtrudniejszych wariantów dwudźwiękowych w górnych rejestrach. Kończąca cykl *Ciuciubabka* to zabawny, pomysłowy finał suit, wykonany przez Habilitanta z humorem i należytą wirtuozerią.

Napisana również w 1943 roku *Suita II* na fortepian to cykl pięciu zróżnicowanych utworów nawiązujących, podobnie jak *Suita I*, do tańców ludowych. Tu jednak kompozytor wprowadza rodzaj preludium poprzedzającego części taneczne - *Allegro ma non troppo*. Zbudowane na skonstrastowanych pomysłach fakturalnych zagrane zostało ciekawie, z wyeksponowaniem owych różnic zarówno w artykulacji, jak i dynamice. Wesół, polifonizująca część druga, *Tempo di Polka* odznacza się bardzo dobrym wyczuciem pulsacji i selektywną artykulacją. W potoczystym i ekspresyjnym *Sostenuto con molto espressione* fraza prowadzona jest bardzo naturalnie, a falujące figuracje lewej ręki towarzyszą jej elastycznie i płynnie. *Tempo di Kujawiak* to ciekawie ujęte nawiązania folklorystyczne w swoistym języku harmonicznym kompozytora. Ta dość wymagająca pianistycznie część zagrana jest przez Habilitanta z dużą swadą, dobrym wyczuciem charakteru i proporcji oraz precyzją równoległych przebiegów różnego rodzaju. Ostatnie ogniwo cyklu *Tempo di Mazur* to interesujące połączenie stylizowanych motywów ludowych z fragmentami, których aura przywodzi na myśl wręcz impresjonistyczne brzmienia. Częstki oparte na odniesieniach mazurkowych (z motywem oktawowym w basie) osobiście słyszałam nieco lżej, z ostrzej zarysowaną „sekcją rytmiczną”, ale ogólny odbiór koncepcji interpretacyjnej jest bardzo pozytywny.

Płytę solową zamyka wdzięczny, sentymentalny *Mazurek* Władysława Szpilmana. Interpretacja p. Świętońskiego jest wyważona, i choć w materiale dźwiękowym słyszę większy

potencjał dla cieniowania barwowo - emocjonalnego, to skłonna jestem przyjąć, iż jest to przestrzeń indywidualnych i subiektywnych poszukiwań wyrazu artystycznego.

W czterech *Poematach do słów Iona Minulescu* na sopran i fortepian Pianista znakomicie partneruje p. Annie Mikołajczyk-Niewiedział. Duet stanowi zintegrowany organizm muzyczny, a narracja układa się bardzo spójnie. Partia fortepianu jest zróżnicowana i bogata w pomysły strukturalne, a Habilitant świetnie wyczuwa energię poszczególnych fragmentów i rytm oddechów. Kontroluje także balans pomiędzy potrzebą towarzyszenia i wspierania partii głosu, a motywami pełniącymi bardziej wiodącą rolę. Szczególnie wymagający wydaje się drugi poemat, gdzie gęsta faktura w partii fortepianu obliuguje do odpowiedniego doboru artykulacji i pedalizacji, z czego pianista świetnie się wywiązuje. Wszystkie poematy są rozbudowane, złożone z wielu pomysłów muzycznych, których tkanka dźwiękowa osnuta jest wokół tekstów rumuńskiego poety, współgrając ściśle z ich warstwą semantyczną. Interpretacja dr Świętońskiego jest dojrzała i przekonująca, dzięki czemu cykl wykonany ze znakomitą sopranistką stanowi bardzo interesującą, kameralną kreację artystyczną. Ze względu na dokonaną przez pianistę rekonstrukcję dzieła, zasługuje na tym większe uznanie.

W *Sonacie F-dur* na skrzypce i fortepian Wojciech Świętoński ponownie prezentuje się nam jako bardzo dobry kameralista, świetnie współpracujący z drugim instrumentem. W pełnej nieoczywistych pomysłów fakturalnych, melodycznych i harmonicznym części pierwszej, narracja prowadzona jest potoczysie, zrozumiale i z odpowiednim doбором środków artykulacyjnych i wyrazowych. W fantazyjnej części drugiej pianista operuje głębokim brzmieniem fortepianu i stosuje interesujące niuanse barwowe. Jedynie w ogólnie bardzo dobrym finale Sonaty zabrakło mi nieco więcej temperamentu w głównym temacie - krakowiak zawadiacko eksponowany najpierw w głosie skrzypiec, przy powtórzeniu w partii fortepianu trochę utracił swój zadziorny charakter.

Słowa uznania kieruję w tym miejscu w stronę znakomitych partnerek muzycznych tworzących wraz z Wojciechem Świętońskim zgrany duet – Anny Mikołajczyk – Niewiedział oraz Marty Piórkowskiej, które pięknie zinterpretowały kameralne dzieła Stanisława Wisłockiego. Warte docenienia w całości nagrania jest również bardzo dobre brzmienie fortepianu i proporcje między wykonawcami w utworach kameralnych.

Ocena działalności artystycznej

Przedstawiony dorobek artystyczny dr Wojciecha Świętońskiego jest obszerny i zróżnicowany. Jak to było ujęte we wcześniejszym akapicie mojej recenzji, ważne miejsce zajmowały koncerty promujące twórczość Stanisława Wisłockiego. Część aktywności to recitale solowe, głównie z muzyką Chopina oraz polskich twórców współczesnych. Szczególnie bogata wydaje się lista prawykonań utworów fortepianowych i kameralnych, obejmująca prawie 20 pozycji (na przestrzeni ok. 10 lat). Nagrania płytowe zrealizowane przez Habilitanta to pięć przed albumów nagranych uzyskaniem stopnia doktora i trzy po roku 2019. Ważnym osiągnięciem była nominacja płyty z kompozycjami Pawła Łukaszewskiego *Musica profana 2* (DUX 1296, 2018) do nagrody *Fryderyk* (2019) w kategorii „Album Roku Muzyka Współczesna”. Zaś płyta *Stanisław Wisłocki Solo & Chamber Works* otrzymała *Dyplom srebrny* na Międzynarodowym Konkursie Muzyczne Orły oraz nominację do nagrody *Fryderyk* w roku 2024 w kategorii „Album Roku Muzyka Kameralna – Duety”.

Pan Wojciech Świętoński bardzo aktywnie działa w obszarze audycji muzycznych i koncertów edukacyjno-popularatorskich współpracując z Chopin Salon w Warszawie oraz Działem Edukacyjnym Filharmonii Narodowej. Można przypuszczać, że repertuar wykonywany podczas

tego rodzaju wydarzeń powielany jest dość często, ale dr Świętoński deklaruje ciągle poszerzanie listy prezentowanych utworów. Jako czynni muzycy doskonale zdajemy sobie sprawę, że występy z powtarzanym nawet wielokrotnie repertuarem, każdorazowo wymagają koncentracji i dobrej dyspozycji pianistycznej.

Ocena dorobku naukowo-dydaktycznego

Pan dr Wojciech Świętoński jest zatrudniony w Uniwersytecie Muzycznym im. F. Chopina od 2017 roku. Pracował w charakterze akompaniatora w klasie śpiewu solowego na Wydziale Wokalno-Aktorskim i w klasie śpiewu i emisji głosu na Wydziale Edukacji Muzycznej, Chóralistyki i Rytmiki. Na tymże Wydziale prowadził także zajęcia z fortepianu z nauką akompaniamentu. Na Wydziale Instrumentalnym był wykładowcą literatury specjalistycznej (kameralistyka fortepianowa dla studentów zagranicznych). Był prelegentem na kilku konferencjach naukowych, wygłaszając referaty o tematyce związanej z kameralistyką fortepianową. Przy takiej charakterystyce działań dydaktycznych możemy mówić o wszechstronnym wspieraniu studentów w ich rozwoju, natomiast trudno jest sprecyzować osiągnięcia dydaktyczno – pedagogiczne.

Największą aktywnością Habilitant zdaje się wykazywać w obszarze edukacyjnym i popularyzatorskim, a także organizacyjnym. Należy tu wymienić wspomnianą już wieloletnią współpracę z Działem Edukacyjnym Filharmonii Narodowej, pełnienie funkcji dyrektora artystycznego cyklu koncertów „Chwile ulotne” w Pałacu Radziwiłłów oraz „Irydion na skarpie” w Polskiej Akademii Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie, obecność w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym w postaci dwóch płyt – solowej i kameralnej, bardzo szczegółowym autoreferatem oraz załączoną dokumentacją, mogę z przekonaniem stwierdzić, że dr Wojciech Świętoński jest muzykiem wszechstronnym, spełniającym się na wielu obszarach działalności artystycznej. Oprócz udziału w koncertach (w repertuarze solowym lub kameralnym), jest pomysłodawcą projektów, działaczem i organizatorem wydarzeń artystycznych, a także popularyzatorem muzyki klasycznej. Choć ścieżka jego rozwoju zawodowego nie była związana z Katedrą Fortepianu, Habilitant kształtował ją aktywnie i wielokierunkowo, częściowo niezależnie od struktur akademickich.

Najważniejsze dla oceny dorobku w kontekście procesu habilitacyjnego jest przedstawione dzieło artystyczne, które zrealizowane zostało na bardzo wysokim poziomie wykonawczym. Szczególnie godny podkreślenia jest proces poprzedzający ostateczny efekt w postaci nagrania, czyli opracowanie, przygotowanie do druku i zrekonstruowanie utworów Stanisława Wisłockiego. Dzięki wieloletniej pracy p. Świętońskiego mamy możliwość poznania bardzo interesującej i wartościowej artystycznie twórczości tego kompozytora.

*Osiągnięcie artystyczne dr Wojciecha Świętońskiego
przyjmuję bez zastrzeżeń.*

dr hab. Agata Boruchowska-Jurczyk